



LUND UNIVERSITY

Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm

Kjellberg, Anders

2017

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2017). *Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm*. Seminarium Svenskt Näringsliv, Stockholm, Sverige.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Svenskt Näringsliv, Stockholm 16 november 2017

Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm

Anders Kjellberg
Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility
Seminar Presentations 2017:3



LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences

Den svenska arbetsmarknadsmodellen

- Bygger på kollektivavtal (partsreglering), inte statsreglering (lagstiftning). Både 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt och 1970-talets lagstiftningsvåg anvisade i första hand förhandlingar och avtal, inte substantiell lagstiftning.*
- Hög kollektivavtalstäckning trots frånvaron av allmängiltigförklaring av kollektivavtal.
- Välorganiserade parter. Både fack och arbetsgivare har hög organisationsgrad. Tjänstemännen har egna fackförbund och centralorganisationer (särorganisering), vilket främjat en hög organisationsgrad.
- Vidsträckt konflikträtt (sedan 1966 även i offentlig sektor). Till skillnad från i t.ex. Storbritannien är sympatikonflikter tillåtna. Ingen proportionalitetsregel. I flera länder är lockouter förbjudna.

* Anders Kjellberg “ Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations” i Mia Rönmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund: Juristförlaget i Lund 2017, sid. 357-383.

http://portal.research.lu.se/portal/files/23904978/Kjellberg_FSNumhauserHenning_Self_Regulation_State_Regulation.pdf

Tabell 1. Facklig organisationsgrad för löntagare i olika länder 1980–2016

| | 1980 | 1990 | 1993 | 2000 | 2006 | 2007 | 2008 | 2010 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|----------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Sverige | 78 | 81 | 85 | 81 | 77 | 73 | 71 | 71 | 70 | 70 | 70 | 69 | 69 |
| Finland | 69 / | 76 | 84 | 76 | 71 | 71 | 70 | 70 | / 69 | 69 | | | |
| Danmark (1) | 75 | 76 | 77 | 75 | 69 | 70 | 68 | 69 | 69 | / 70 | 69 | 67 | |
| Danmark (2) | 75 | 74 | 75 | 72 | 65 | 65 | 63 | 62 | 60 | / 61 | 60 | 58 | |
| Belgien | 51 | 51 | 52 | 56 | 55 | 55 | 54 | 54 | 55 | 55 | | | |
| Norge | 57 | 57 | 57 | 53 | / 50 | 49 | 49 | 50 | 49 | 49 | 49 | 49 | 49 |
| Storbritannien | 52 | 40 | 38 | 30 | 28 | 28 | 27 | 27 | 26 | 26 | 25 | 25 | 24 |
| Tyskland | 35 | 31 | 32 | 25 | 21 | 20 | 19 | 19 | 18 | 18 | | | |
| Japan | 31 | 25 | 24 | 21 | 18 | 18 | 18 | 19 | 18 | 18 | 18 | 17 | 17 |
| Polen | 66* | 35 | 30 | 17 | 16 | 16 | 16 | 15 | 13 | | | | |
| USA | 23 | 16 | 16 | 13 | 12 | 12 | 12 | 12 | 11 | 11 | 11 | 11 | 11 |
| Frankrike | 18 | 10 | 9 | 8 | 8 | 8 | 8 | 8 | 8 | 8 | | | |

Danmark (2) exklusive s . k. alternativa eller ”gula” fackföreningar (tecknar i regel inte kollektivavtal). Polen 1980 avser 1981. Norge 2006-2016 reviderade tal.

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden ...*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Facklig organisationsgrad i olika länder och i Sverige

I Danmark har de så kallade alternativa eller "gula" fackföreningar vuxit kraftigt efter millenieskiftet. Exempel på gula fackföreningar är Det Faglige Hus, Kristelig Fagforening (Krifa), De Frie Funktionærer og Jobtryghed – se <http://faos.ku.dk/arbejdsmarkedets-begreber/de-gule/> . Idag är nio procent av löntagarna i Danmark medlemmar i en sådan fackförening.

Sverige har tillsammans med Finland och Danmark (och Island) världsrekord i facklig anslutning. Gemensamt för dessa länder är bland annat Gent-systemet, dvs statsunderstödda fackliga a-kassor. I Norge förstatligades arbetslöshetsförsäkringen 1938. Internationellt sett är den fackliga organisationsgraden hög i samtliga nordiska länder samt Belgien, som också har en sorts Gent-system.

I Sverige, Finland och Danmark har den fackliga organisationsgraden sjunkit ganska mycket sedan 1993. Delvis beror det på förändringar av a-kassesystemen: tillväxten av en fristående a-kassa i Finland, förändrad lagstiftning i Danmark som möjliggjort framväxten av alternativa, tvärgående a-kassor. I Sverige höjdes a-kasseavgifterna kraftigt 1 januari 2007 (återställdes 1 januari 2014 till ungefär samma nivå som före 2007). Höjningen och differentieringen av avgiften efter arbetslösheten inom varje kassa drabbade främst LO-kassorna och LO-facken, men även tjänstemannakassorna och tjänstemannafacken förlorade många medlemmar innan utvecklingen vände. Sammanlagt förlorade facken 245 000 medlemmar under åren 2007-2008 och a-kassorna ca 400 000. Enbart LO-förbunden tappade ca 180 000 medlemmar.

Idag har tjänstemännen en klart högre facklig organisationsgrad än arbetarna i Sverige – se tabell 2. År 2006 var 77 procent av såväl arbetarna som tjänstemännen med i facket. År 2016 var 62 procent av arbetarna medlem i en fackförening jämfört med 74 procent av tjänstemännen. I privat sektor var 74 procent av arbetarna med i facket 2006 mot 69 procent av tjänstemännen. Tio år senare var tjänstemännen mer välorganiserade än arbetarna i privat sektor: 69 respektive 59 procent.

Arbetsgivarna har i Sverige numera högre organisationsgrad än löntagarna : se tabell 10.

Tabell 2. Facklig organisationsgrad i Sverige för arbetare och tjänstemän per bransch

| Sverige | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2006-2016 |
|----------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-----------|
| A. ARBETARE | | | | | | | | | | | | |
| Industri mm | 84 | 81 | 81 | 81 | 79 | 78 | 78 | 77 | 76 | 76 | 75 | -9 |
| Handel | 64 | 61 | 57 | 56 | 57 | 56 | 56 | 56 | 53 | 52 | 54 | -10 |
| Övrig privat service | 67 | 62 | 58 | 57 | 57 | 55 | 55 | 54 | 54 | 51 | 50 | -17 |
| Summa privat service | 66 | 62 | 58 | 56 | 57 | 55 | 55 | 54 | 53 | 51 | 51 | -15 |
| Summa privat sektor | 74 | 70 | 67 | 66 | 65 | 64 | 63 | 62 | 61 | 59 | 59 | -15 |
| Offentlig sektor | 87 | 85 | 83 | 82 | 83 | 80 | 80 | 79 | 77 | 77 | 74 | -13 |
| Båda sektorerna | 77 | 74 | 71 | 70 | 69 | 67 | 67 | 66 | 64 | 63 | 62 | -15 |
| | | | | | | | | | | | | |
| B. TJÄNSTEMÄN | | | | | | | | | | | | |
| Industri mm | 80 | 76 | 75 | 76 | 77 | 78 | 79 | 80 | 79 | 80 | 80 | 0 |
| Handel | 62 | 59 | 56 | 58 | 61 | 59 | 60 | 61 | 63 | 64 | 66 | +4 |
| Övrig privat service | 66 | 63 | 61 | 63 | 63 | 64 | 65 | 65 | 66 | 66 | 67 | +1 |
| Summa privat service | 65 | 62 | 60 | 62 | 63 | 63 | 64 | 65 | 65 | 66 | 67 | +2 |
| Summa privat sektor | 69 | 65 | 63 | 65 | 65 | 65 | 67 | 67 | 68 | 68 | 69 | 0 |
| Offentlig sektor | 89 | 86 | 85 | 85 | 86 | 85 | 84 | 84 | 84 | 83 | 82 | -7 |
| Båda sektorerna | 77 | 73 | 72 | 72 | 73 | 73 | 73 | 73 | 74 | 74 | 74 | -3 |

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/21676527/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 3. Facklig organisationsgrad för arbetare i olika branscher

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| A. Arbetare | | | | | | | | | | | |
| Industri mm | 84 | 81 | 81 | 81 | 79 | 78 | 78 | 77 | 76 | 76 | 75 |
| Byggverksamhet | 81 | 77 | 73 | 73 | 71 | 69 | 69 | 68 | 67 | 65 | 66 |
| Handel | 64 | 61 | 57 | 56 | 57 | 56 | 56 | 56 | 53 | 52 | 54 |
| Övrig privat service | 67 | 62 | 58 | 57 | 57 | 55 | 55 | 54 | 54 | 51 | 50 |
| därav: - hotel & rest. | 52 | 47 | 40 | 36 | 36 | 33 | 32 | 30 | 29 | 28 | 28 |
| - transport | 71 | 67 | 63 | 62 | 63 | 60 | 62 | 63 | 64 | 60 | 60 |
| Summa privat service | 66 | 62 | 58 | 56 | 57 | 55 | 55 | 54 | 53 | 51 | 51 |
| Summa privat sektor | 74 | 70 | 67 | 66 | 65 | 64 | 63 | 62 | 61 | 59 | 59 |
| Offentlig sektor | 87 | 85 | 83 | 82 | 83 | 80 | 80 | 79 | 77 | 77 | 74 |
| Båda sektorerna | 77 | 74 | 71 | 70 | 69 | 67 | 67 | 66 | 64 | 63 | 62 |
| Män | 76 | 72 | 69 | 68 | 67 | 66 | 66 | 64 | 64 | 62 | 62 |
| Kvinnor | 79 | 76 | 73 | 72 | 72 | 70 | 69 | 68 | 66 | 64 | 63 |

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU. Källa: Anders Kjellberg http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 4. Facklig organisationsgrad för tjänstemän i olika branscher

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|----------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| B. Tjänstemän | | | | | | | | | | | |
| Industri mm | 80 | 76 | 75 | 76 | 77 | 78 | 79 | 80 | 79 | 80 | 80 |
| Handel | 62 | 59 | 56 | 58 | 61 | 59 | 60 | 61 | 63 | 64 | 66 |
| Övrig privat service | 66 | 63 | 61 | 63 | 63 | 64 | 65 | 65 | 66 | 66 | 67 |
| därav transport | 75 | 71 | 71 | 71 | 71 | 71 | 73 | 75 | 74 | 73 | 73 |
| Summa privat service | 65 | 62 | 60 | 62 | 63 | 63 | 64 | 65 | 65 | 66 | 67 |
| Summa privat sektor | 69 | 65 | 63 | 65 | 65 | 65 | 67 | 67 | 68 | 68 | 69 |
| Offentlig sektor | 89 | 86 | 85 | 85 | 86 | 85 | 84 | 84 | 84 | 83 | 82 |
| Båda sektorerna | 77 | 73 | 72 | 72 | 73 | 73 | 73 | 73 | 74 | 74 | 74 |
| Män | 72 | 69 | 67 | 68 | 69 | 69 | 69 | 70 | 70 | 70 | 70 |
| Kvinnor | 80 | 77 | 75 | 76 | 76 | 76 | 76 | 76 | 77 | 77 | 77 |

Anm. Byggbranschen och hotell- och restaurangbranschen ej medtagna på grund av få tjänstemän.

16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

Tabell 5. Facklig organisationsgrad för anställda totalt i olika branscher

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|----------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-----------|
| C. Anställda totalt | | | | | | | | | | | |
| Industri mm | 82 | 79 | 79 | 79 | 78 | 78 | 79 | 78 | 77 | 77 | 77 |
| Byggverksamhet | 79 | 75 | 71 | 71 | 70 | 68 | 67 | 67 | 67 | 65 | 65 |
| Handel | 63 | 60 | 57 | 57 | 58 | 57 | 58 | 59 | 58 | 58 | 60 |
| Övrig privat service | 67 | 63 | 60 | 61 | 61 | 61 | 61 | 61 | 61 | 61 | 61 |
| därav - hotel & rest. | 52 | 49 | 41 | 36 | 38 | 37 | 36 | 35 | 34 | 34 | 34 |
| - transport | 73 | 69 | 66 | 65 | 65 | 63 | 65 | 66 | 67 | 64 | 64 |
| Summa privat service | 66 | 62 | 59 | 60 | 60 | 60 | 61 | 61 | 61 | 60 | 61 |
| Summa privat sektor | 71 | 68 | 65 | 65 | 65 | 65 | 65 | 65 | 64 | 64 | 64 |
| Offentlig sektor | 88 | 86 | 84 | 84 | 84 | 83 | 83 | 83 | 82 | 81 | 80 |
| Båda sektorerna | 77 | 73 | 71 | 71 | 71 | 70 | 70 | 70 | 70 | 69 | 69 |
| Män | 74 | 71 | 68 | 68 | 68 | 67 | 68 | 67 | 67 | 66 | 66 |
| Kvinnor | 80 | 76 | 74 | 74 | 75 | 73 | 73 | 73 | 73 | 73 | 72 |

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 6. Facklig organisationsgrad för anställda efter ålder

| Ålder | 1990 | 1993 | 2000 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|--------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-----------|
| 16-24 | 62 | 69 | 52 | 46 | 40 | 36 | 35 | 34 | 34 | 36 | 36 | 35 | 35 | 36 |
| 25-29 | 78 | 81 | 74 | 68 | 64 | 61 | 59 | 60 | 58 | 57 | 58 | 58 | 59 | 59 |
| 16-29 totalt | 69 | 76 | 64 | 58 | 53 | 49 | 48 | 48 | 47 | 47 | 47 | 47 | 48 | 49 |
| 30-44 | 85 | 86 | 82 | 77 | 74 | 72 | 72 | 73 | 72 | 71 | 71 | 71 | 70 | 70 |
| 45-64 | 88 | 89 | 88 | 85 | 82 | 81 | 80 | 80 | 80 | 80 | 80 | 80 | 79 | 79 |
| 16-64 totalt | 81 | 85 | 81 | 77 | 73 | 71 | 71 | 71 | 70 | 70 | 70 | 70 | 69 | 69 |
| Män | 80 | 82 | 78 | 74 | 71 | 68 | 68 | 68 | 67 | 68 | 67 | 67 | 66 | 66 |
| Kvinnor | 83 | 87 | 83 | 80 | 76 | 74 | 74 | 75 | 73 | 73 | 73 | 73 | 73 | 72 |

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Drygt sju av tio anställda i åldern 16-24 år har idag ett arbetaryrke. Många av dem finns i de privata tjänstenäringarna.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 7. Facklig organisationsgrad för arbetare efter födelseland och sektor

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| <i>Privatanställda</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 75 | 69 | 64 | 63 | 62 | 60 | 58 | 56 | 55 | 51 | 51 |
| Födda i Sverige | 74 | 70 | 68 | 67 | 66 | 65 | 65 | 64 | 63 | 62 | 62 |
| Summa | 74 | 70 | 67 | 66 | 65 | 64 | 63 | 62 | 61 | 59 | 59 |
| | | | | | | | | | | | |
| <i>Offentliganställda</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 85 | 84 | 80 | 79 | 80 | 77 | 77 | 73 | 72 | 71 | 68 |
| Födda i Sverige | 87 | 85 | 83 | 83 | 83 | 81 | 81 | 80 | 79 | 78 | 76 |
| Summa | 87 | 85 | 83 | 82 | 83 | 80 | 80 | 79 | 77 | 77 | 74 |
| | | | | | | | | | | | |
| <i>Arbetare totalt</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 77 | 73 | 68 | 67 | 66 | 64 | 62 | 60 | 59 | 56 | 55 |
| Födda i Sverige | 77 | 74 | 71 | 71 | 70 | 68 | 69 | 67 | 66 | 65 | 65 |
| Samtliga arbetare | 77 | 74 | 71 | 70 | 69 | 67 | 67 | 66 | 64 | 63 | 62 |

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 8. Andel utlandsfödda arbetare i olika branscher och sektorer

| | 2006 | 2008 | 2010 | 2012 | 2014 | 2016 |
|------------------------------|------|------|------|------|------|------------|
| A-E Industri mm | | 17% | 16% | 17% | 19% | 18% |
| F Byggverksamhet | | 7% | 8% | 10% | 13% | 12% |
| G. Handel | | 13% | 14% | 14% | 16% | 16% |
| H. Transport | | 17% | 18% | 22% | 25% | 27% |
| I. Hotell & restaurang | | 35% | 37% | 41% | 41% | 43% |
| L-N Företagstjänster mm | | 26% | 28% | 30% | 33% | 34% |
| - därav Städ | | 55% | 57% | 62% | 65% | 66% |
| O-U. Övrig privat service | | 23% | 23% | 26% | 28% | 32% |
| G-U. Privata tjänstenäringar | 17% | 20% | 21% | 23% | 26% | 28% |
| H-U. Do exkl. handel | 17% | 24% | 25% | 28% | 30% | 33% |
| A-U. Privat sektor totalt | 16% | 17% | 18% | 20% | 22% | 23% |
| A-U. Offentlig sektor | 16% | 18% | 19% | 19% | 23% | 26% |
| Alla arbetare | 16% | 18% | 18% | 20% | 22% | 24% |

Anm. Alla tal avser folkbokförda i Sverige. År 2016 var 24 procent av arbetarna och 15 procent av tjänstemännen födda utomlands (exklusive heltidsstuderande som arbetar deltid). Motsvarande andelar inom privat sektor var 23 respektive 14 procent.

16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

Tabell 9. Facklig organisationsgrad för tjänstemän efter födelse-land och sektor

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| <i>Privatanställda</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 65 | 63 | 59 | 60 | 64 | 65 | 64 | 62 | 61 | 62 | 62 |
| Födda i Sverige | 69 | 66 | 64 | 65 | 65 | 66 | 67 | 68 | 69 | 69 | 70 |
| Privatanställda totalt | 69 | 65 | 63 | 65 | 65 | 65 | 67 | 67 | 68 | 68 | 69 |
| | | | | | | | | | | | |
| <i>Offentliganställda</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 79 | 76 | 75 | 78 | 78 | 73 | 74 | 76 | 74 | 73 | 71 |
| Födda i Sverige | 90 | 88 | 87 | 86 | 87 | 87 | 85 | 86 | 86 | 85 | 84 |
| Offentliganställda totalt | 89 | 86 | 85 | 85 | 86 | 85 | 84 | 84 | 84 | 83 | 82 |
| | | | | | | | | | | | |
| <i>Tjänstemän totalt</i> | | | | | | | | | | | |
| Utlandsfödda | 70 | 68 | 65 | 66 | 69 | 68 | 67 | 67 | 66 | 66 | 65 |
| Födda i Sverige | 77 | 74 | 72 | 73 | 73 | 73 | 74 | 74 | 75 | 75 | 75 |
| Alla tjänstemän | 77 | 73 | 72 | 72 | 73 | 73 | 73 | 73 | 74 | 74 | 74 |

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 10. Andel löntagare (%) som täcks av arbetsgivarorganisationer respektive fackföreningar

| | Arbetsgivarnas organisationsgrad : andel löntagare i företag mm som är anslutna till en arbetsgivarorganisation. | | | | | | | | |
|-----------------|--|-----------|-----------|-----------|-----------|-------------|-----------|-----------|-----------|
| Sektor | 1995 | 2000 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2010 | 2014 | 2015 |
| Privat | 77 | 75 | 78 | 77 | 77 | / 80 | 80 | 82 | 82 |
| - enbart SAF/SN | 65 | 62 | 64 | 64 | 64 | 67 | 67 | 69 | 70 |
| Offentlig | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 |
| Alla | 86 | 83 | 86 | 85 | 84 | / 87 | 87 | 88 | 88 |
| | Facklig organisationsgrad | | | | | | | | |
| Sektor | 1993 | 2000 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2010 | 2014 | 2015 |
| Privat | 78 | 74 | 72 | 71 | 68 | 65 | 65 | 64 | 64 |
| Offentlig | 94 | 92 | 89 | 88 | 86 | 84 | 85 | 82 | 81 |
| Alla | 85 | 81 | 78 | 77 | 73 | 71 | 71 | 70 | 69 |

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 11. Andel löntagare (%) i Sverige som täcks av kollektivavtal

| A. Kollektivavtalens täckningsgrad 16-64 år | | | | | | | | | | | |
|---|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Sektor | 1995 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
| Privat | 90 | 89 | 86 | / 84 | 85 | 84 | 84 | 85 | 84 | 85 | 85 |
| Offentlig | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 |
| Alla | 94 | 93 | 91 | / 90 | 90 | 89 | 89 | 90 | 89 | 90 | 90 |
| B. Kollektivavtalens täckningsgrad 15-74 år | | | | | | | | | | | |
| Sektor | 1995 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 |
| Privat | | | | / 84 | 85 | 83 | 83 | 84 | 83 | 83 | 83 |
| Offentlig | | | | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 |
| Alla | | | | / 89 | 90 | 89 | 88 | 89 | 88 | 89 | 89 |

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 12. Antal privatägda företag i olika storleksklasser november 2016, varav anslutna till Svenskt Näringsliv (avrundade tal)

| Antal anställda | Antal företag hösten 2016 | | | Antal årsanställda hösten 2015*** |
|-----------------|---------------------------|--------------------|------------|-----------------------------------|
| | Alla | Svenskt Näringsliv | SN:s andel | Svenskt Näringsliv |
| 1-9 | 269.900* (86%) | 29.400 (58%) | 11% | 119.300 (7%) |
| 10-49 | 36.500 (12%) | 16.300 (32%) | 45% | 342.600 (19%) |
| Summa 1-49 | 306.500 (98%) | 45.600 (90%) | 15% | 461.900 (26%) |
| 50-249 | | 4.200 (8%) | | 418.000 (24%) |
| 250-499 | | 500 (1%) | | 171.300 (10%) |
| Summa 50-499 | 6.600 (2%) | 4.700 (9%) | 71% | 589.300 (33%) |
| 500- | 519 (0%) | 458 (1%) | 88% | 717.600 (41%) |
| Summa | 313.600 (100%) | 50.795** (100%) | 16% | 1.768.800 (100%) |

* Varav 226.700 med 1-4 anställda, vilket utgör 72 procent av alla privatägda företag med anställda.

** Exklusive företag med 0 anställda men inklusive företag anslutna till branschföreningar.

*** Årsanställda (heltidsekvivalenter) 2015, vilket motsvarar ca 1.943.900 individer.

Anm. 1. Antal företag enligt företagsregistret avser privatägda företag november 2016. Antal företag i Svenskt Näringsliv per 2016-10-31.

Anm. 2. Företag med 1-9 anställda brukar betecknas som mikroföretag, de med 10-49 anställda som små företag, de med 50-249 anställda som medelstora företag samt de med minst 250 anställda som stora företag.

Källor: SCB Företagsregistret och Svenskt Näringsliv. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 13. Andel småföretag (1-49 anställda) med kollektivavtal i olika storleksklasser 2010

| Antal Anställda | Kollektivavtal | Häng-Avtal | Både och* | Summa med avtal | Andel utan avtal | Antal med avtal | Antal utan avtal |
|-----------------|----------------|------------|-----------|-----------------|------------------|-----------------|------------------|
| 1-4 | 22% | 9% | 2% | 33% | 67% | ca 50.000 | ca 100.000 |
| 5-19 | 50% | 15% | 3% | 68% | 32% | ca 32.000 | ca 15.000 |
| 20-49 | 68% | 13% | 6% | 87% | 13% | ca 3.000 | ca 500 |
| Summa 1-49 | 30% | 11% | 2% | 42% | 58% | ca 83.000 | ca 115.000 |

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 14. Andelen småföretag med respektive utan kollektivavtal 2005-2010

| Företag med 1-49 anställda | 2005 | 2007 | 2010 | Förändring 2005-2010 |
|--|------|------|------------|-------------------------|
| Kollektivavtal (inklusive hängavtal) | 44% | 41% | 42% | - 2 procentenheter |
| Inget kollektivavtal | 51% | 57% | 58% | + 7 procentenheter |
| ”Vet ej”-svar | 5% | 2% | 0% | - 5 procentenheter |

Källa: Företagarna och Sifo. Se Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 15. Andel småföretag (1-49 anställda) med respektive utan kollektivavtal i olika branscher 2010

| | Reguljärt kollektivavtal | Häng-avtal | Både och | Summa med kollektivavtal | Kollektivavtal saknas |
|--------------------------------|--------------------------|------------|----------|--------------------------|-----------------------|
| Industri mm | 46% | 17% | 4% | 67% | 33% |
| Byggbranschen | 36% | 18% | 4% | 58% | 42% |
| Handel | 39% | 8% | 1% | 48% | 52% |
| Transport | 44,5% | 16,5% | 2,5% | 63,5% | 36,5% |
| Hotell & restaurang | 41% | 19% | 1% | 61% | 39% |
| Utbildning & vård | 34% | 6% | 1% | 40,5% | 59,5% |
| Övriga tjänster | 14% | 6% | 2% | 22% | 78% |
| Tjänster totalt** | 28% | 8% | 2% | 38% | 62% |
| Totalt | 30% | 11% | 2% | 42% | 58% |
| Antal företag i undersökningen | 1.331 | 467 | 91 | 1.889 | 2.389 |

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 16. Andelen småföretag (1-49 anställda) i olika branscher anslutna till en arbetsgivarorganisation 2010

| | Riket | Stockholms län |
|---------------------|------------|---|
| Industri mm | 50% | 36% |
| Byggbranschen | 40% | 23% |
| Handel | 40% | Handel, transport, hotell & Restaurang 32% |
| Transport | 47% | Se ovan |
| Hotell & restaurang | 42% | Se ovan |
| Utbildning & vård | 35% | Se nedan |
| Övriga tjänster* | 16% | Övriga tjänster inkl. vård och utbildning 12% |
| Tjänster totalt** | 29% | 19% |
| Totalt | 32% | 21% |

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Några anteckningar om var det är vanligast att arbetsgivaren inte har kollektivavtal (1)

Privat sektor: privata tjänstenäringar och små företag

Tjänstemannayrken:

- Medie- och IT-företag: ca 800 företag i medie- och IT-branschen där Unionen har minst fem medlemmar saknar kollektivavtal; dyra pensionslösningar (Arbetet 21/10 2016). Nästan inga av de högst rankade tillväxtbolagen i IT-branschen har kollektivavtal (avser 2014; Arbetet 27/1 2015). Av de 50 största produktionsbolagen och contentbyråerna inom TV har endast 14 kollektivavtal med Journalistförbundet (Journalisten 26/5 – 15/6 2016). Facebook saknar kollektivavtal (Arbetsvärlden 14/10 2016)
- Egenanställningsföretag inom bl a media-, IT- och konsultbranscherna (t ex Frilans finans, Firmify): saknar kollektivavtal (ETC 28/1 2017)
- Reklam- och PR-företag: Bl a Lowe Brindfors och Westander Publicitet har inte kollektivavtal eftersom tjänstepensionen ITP anses för dyr; de flesta byråerna har inga pensionsavtal alls (Kollega nr 1 2008).
- Advokatbyråer och revisionsfirmor (Gunnar Wetterberg i Karriär nr 4 2016)
- Konsultföretag (DN 17/3 2014)
- Halvstatliga Visit Sweden utan kollektivavtal (Lag & Avtal 19/8 2016)

Några anteckningar om var det är vanligast att arbetsgivaren inte har kollektivavtal (2)

Regionala skillnader:

- Vanligare med kollektivavtal utanför storstadsområdena än i speciellt Stockholm.

Andra grupper att beakta

- Så kallade falska egenföretagare (arbetar under anställningsliknande förhållanden men utan kollektivavtal)
- Till Sverige utstationerade arbetstagare (Laval-lagen)

Tabell 17. Partsreglering kontra lagstiftning:
svenska modellen eller allmängiltigförklaring av
kollektivavtal och statligt reglerade minimilöner

| Lagstiftning om: | Sverige | Danmark | Finland | Norge |
|---|---------|---------|---------|-------|
| Allmängiltigförklaring av kollektivavtal | Nej | Nej | Ja* | Ja** |
| Minimilöner | Nej | Nej | Ja | Nej |

* De flesta kollektivavtalen allmängiltigförklaras för alla i branschen.

** Tillämpas i vissa branscher (bl. a. byggbranschen) och beslutas av en särskild nämnd efter framställan från fackförbund eller arbetsgivarorganisation. Därmed utsträcks också kollektivavtalets minimilön till hela branschen ifråga.

Källa: Anders Kjellberg ”Fack, arbetsgivare och *industrial relations*”, i Mattias Bengtsson & Tomas Berglund (2017) *Arbetslivet*. Lund. Studentlitteratur.
Line Eldring & Kristin Alsos (2014) *Lovfestet minstelønn: Norden og Europa – en oppdatering*. Oslo: Fafo 2014:20.

Allmängiltigförklaring och minimilöner: ett internationellt perspektiv

Flera europeiska länder har lagfäst allmängiltigförklaring av kollektivavtal (bl a Frankrike) och statligt reglerade minimilöner (Tyskland, Frankrike och Storbritannien). I Frankrike spelar det statligt fastställda minimilönen stor roll för lönesättningen.

Sedan branschavtalen i stort sett avvecklats i Storbritannien i privat sektor har löneskillnaderna ökat. För att dämpa de sociala spänningarna har den brittiska minimilönelagen fått ökad betydelse

Om den stora majoriteten av löntagarna i ett land omfattas av kollektivavtal är det en väldig skillnad på om det åstadkommits förhandlingsvägen som i Sverige eller om de flesta, som i Frankrike, kan ta del av kollektivavtalen genom allmängiltigförklaring. Så mycket som 96% av de franska löntagarna arbetade 2007 under kollektivavtal men endast 8% var med i facket. Även i Spanien är diskrepansen mellan kollektivavtalens täckningsgrad (80%) och den fackliga organisationsgraden (15%) betydande.

Anders Kjellberg skrifter (i urval)

- "Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations" i Mia Rönnmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund: Juristförlaget i Lund 2017, sid. 357-383.
http://portal.research.lu.se/portal/files/23904978/Kjellberg_FSNumhauserHenning_Self_Regulation_State_Regulation.pdf
- *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*. Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2017:1, Department of Sociology, Lund University.
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_L_UP.pdf
- "The Decline in Swedish Union Density since 2007" *Nordic Journal of Working Life Studies* Vol. 1. Nr 1 (August 2011), sid. 67-93: <http://lup.lub.lu.se/record/1964092/file/2064087.pdf>
- "A New World of Work Challenging Swedish Unions" (tillsammans med Anders Bruhn och Åke Sandberg) i Åke Sandberg (ed.) (2013) *Nordic Lights. Work, Management and Welfare in Scandinavia*, Stockholm: SNS (sid. 126-186).
http://portal.research.lu.se/portal/files/19441202/Nordic_lights_kapitel_4_Bruhn_Kjellberg_Sandberg_Correct.pdf
- "Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer", *TAM-Revy* nr 1 2008, sid 4-21. <http://portal.research.lu.se/portal/files/2663849/1144984.pdf> /Forts./

Forts. skrifter

- Olle Frödin & Anders Kjellberg ”Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken” *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 1 2017 (sid. 84-102):
http://portal.research.lu.se/portal/files/22883855/Fr_din_Kjellberg_Arbetskraftsmigration_i_l_gl_neyrken.pdf
- Om facklig medlemsutveckling och a-kassornas organisationsgrad se Anders Kjellberg & Christian Lyhne Ibsen (2016) "Attacks on union organizing: Reversible and irreversible changes to the Ghent-systems in Sweden and Denmark" i Trine Pernille Larsen & Anna Ilsøe (red.) *Den danske model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
http://portal.research.lu.se/portal/files/21682547/Kjellberg_og_Ibsen_2016_ur_Due_og_Madsen.pdf
- Anders Kjellberg skriftförteckning: <https://lup.lub.lu.se/search/publication/4390542>

Kontaktinformation

Anders Kjellberg, professor
Sociologiska institutionen
Box 114
221 00 Lund

Tel: 046-222 88 47

E-post: anders.kjellberg@soc.lu.se

Hemsida: <http://www.soc.lu.se/anders-kjellberg>



LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences